

Nr 28.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till elektriska lokomotiv; given Stockholms slott den 30 januari 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och finansdepartementen anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson:

Såsom framgår av årets statsverksproposition (kapitalbudgeten, bilaga 4, punkt 28) har Kungl. Maj:t föreslagit, att för statens järnvägars räkning 15 elektrolok skulle anskaffas utöver de 20 elektrolok, vilkas anskaffning godkändes av 1941 års riksdag men vilka på grund av mellankommande hinder delvis ännu icke kunnat beställas. För att bestrida de på nästa budgetår belöpande kostnaderna för dessa lok har Kungl. Maj:t därjämte föreslagit riksdagen att anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1942. 6 saml. Nr 28.

I skrivelse den 22 januari 1942 har *järnvägsstyrelsen* hemställt, att utöver det av Kungl. Maj:t hos innevarande års riksdag äskade anslaget till elektrolok 2,500,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1942/43 till anskaffning av ytterligare sex elektrolok.

Styrelsen erinrar till en början om att styrelsen i sin skrivelse den 24 oktober 1941 angående anslag för nästa budgetår framhållit, att bristen på lok i själva verket vore så stor, att en än större ökning av lokparken än den av styrelsen föreslagna kunde vara motiverad. Risken för att lokparken efter återinträdandet av mera normala förhållanden skulle framstå såsom för stor gjorde det å andra sidan nödvändigt att iakttaga all möjlig återhållsamhet, varför styrelsen ansett sig böra begränsa sin hemställan till att omfatta endast 15 lok. Härigenom komme emellertid, så länge statens järnvägar hade att fullgöra dem nu pålagda transportuppgifter, alltjämt endast det mest oundgängliga behovet att bli täckt.

Styrelsen meddelar härefter, att från vederbörande distriktsbefäl vid olika tillfällen uppgifter inhämtades angående det förutsebara behovet av dragkraft. Vid tidpunkten för styrelsens framställning den 24 oktober 1941 hade behov av ytterligare 67 elektrolok anmälts. För att kunna bedöma lokbehovet under kommande tidtabellsperiod hade styrelsen sedermera infordrat nya liknande uppgifter. Enligt dessa skulle behov föreligga av ett 90-tal elektrolok utöver de vid årsskiftet 1941/42 tillgängliga. Bristen på lok tedde sig sålunda för närvarande än större än för några månader sedan. Då under året inalles 56 tidigare beställda elektrolok för tåg- och växlingstjänst — varav omkring hälften motsvarade normalt behov för den för elektrisk drift snart färdigställda banan Långsele—Boden — väntades successivt bliva levererade, och då en del av lokleveranserna komme att fullgöras först under senare delen av året, torde lokhållningen sålunda komma att vålla statens järnvägar synnerligen stora svårigheter, om nuvarande transportsituation bleve bestående ännu något år framåt.

Den av styrelsen nu begärda utökningen av anskaffningsprogrammet i vad avser elektrolok är emellertid, enligt vad styrelsen meddelar, i första hand behövlig för att tillgodose hos styrelsen av vederbörande militära myndighet anmälda behov om ytterligare förstärkning av den elektriska dragkraften. Då någon redogörelse rörande de från militärt håll framförda, av järnvägsstyrelsen i dess skrivelse återgivna synpunkterna på nu förevarande spörsmål icke lämpligen torde böra lämnas till statsrådsprotokollet, torde riksdagens vederbörande utskott därom böra erhålla nödiga upplysningar genom järnvägsstyrelsens skrivelse, som kommer att tillhandahållas utskottet.

Efter att hava redogjort för de militära skälen för den nu ifrågasatta lokanskaffningen framhåller järnvägsstyrelsen, att en ytterligare anskaffning givetvis kunde liksom de föregående och i än högre grad än dessa ingiva vissa betänkligheter med hänsyn till behovet under mera normala förhållanden. Så länge den nuvarande transportsituationen vore för handen, funnes emellertid god användning även för ifrågavarande 6 elektrolok, i den mån de ej behövde tagas i anspråk för det militära ändamål, som närmast föranlett framställ-

ningen. Och vid en eventuell framtida nedgång i trafiken torde loken kunna disponeras i samband med de nya banelektrifieringar, som väl vore att motse, när nuvarande råvarubrist och prisförhållanden icke längre lade hinder i vägen för ett fullföljande av denna ej blott för statens järnvägar utan även för landet i dess helhet synnerligen betydelsefulla omställningsåtgärd. Att beakta i detta sammanhang vore också, att de först anskaffade elektroloken nu nått en sådan ålder, att de inom en ej alltför avlägsen framtid torde behöva ersättas, varvid en anpassning nedåt likaledes kunde äga rum. En nu företagen lokanskaffning torde sålunda endast innebära, att en förr eller senare i varje fall erforderlig dylik åtgärd företoges tidigare för att tillgodose ett förhandenvarande angeläget behov.

Det är givet, att en ytterligare utökning av statens järnvägars lokpark måste ingiva allvarliga betänkligheter med hänsyn till ej blott de stora kapitalinvesteringar, varom är fråga, utan även den påtagliga risk för en överdimensionering av dragkraften, som — sett på längre sikt — föreligger, därest lokparken anpassas till de nu aktuella trafikkraven. De skäl, framför allt av militär natur, som föranlett järnvägsstyrelsen att nu begära en ytterligare ökning av den elektriska dragkraften utöver vad som förutsatts i årets statsverksproposition, äro emellertid av den art, att jag anser mig böra tillstyrka bifall till styrelsens framställning. I anslutning till vad järnvägsstyrelsen anfört vill jag i detta sammanhang särskilt betona vikten av att framdeles, då trafiken å statens järnvägar nedgått till mera normal omfattning, anskaffning av elektrolok i ersättnings syfte sker med allra största försiktighet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t, med ändring av det i 1942 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bilaga 4, punkt 28) framlagda förslaget om anslag till elektriska lokomotiv, måtte föreslå riksdagen

att till *Elektriska lokomotiv* för budgetåret 1942/43 å kapitalbudgeten under rubriken Statens affärsverksfonder, Statens järnvägar, anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 8,500,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.

Departements-
chefen.